

Č. J.: TMLV – 94/2022

**KONCEPCIA NADOBÚDANIA
ZBIERKOVÝCH PREDMETOV
A AKVIZIČNÝ PLÁN
TEKOVSKÉHO MÚZEA V LEVICIACH**

Vypracovala:

Mgr. Nikola Mihálová, samostatný odborný pracovník – historik Tekovského múzea v Leviciach

V Leviciach 02. 06. 2022

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

---

1. ÚVOD

V súlade so Zriaďovacou listinou Tekovského múzea v Leviciach (ďalej len TM) č. j. 166/2003 je predmetom činnosti múzea na základe prieskumu a vedeckého výskumu cieľavedome zhromažďovať, vedeckými metódami zhodnocovať, odborné spravovať a ochraňovať, vedecky a kultúrno-výchovne využívať hmotné i nehmotné doklady a dokumenty o vývoji a súčasnom stave prírody a spoločnosti v územnom obvode okresu Levice. V rámci svojho predmetu činnosti plní TM najmä tieto úlohy:

- Na základe vedeckých a múzejných výskumov buduje zbierkový fond hmotných dokumentov o prírode a spoločnosti, ktoré tvoria súčasť kultúrneho dedičstva.
- Vykonáva archeologický výskum v zmysle Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.
- V rámci užšej špecializácie sa zameriava na národopisný výskum a prírodné vedy. Zbernou oblasťou pre prírodné vedy je územie východnej časti Podunajskej pahorkatiny, Štiavnické vrchy, juhozápadné svahy Krupinskej planiny, pre národopis vymedzuje zbernú oblasť územie južnej časti bývalej Tekovskej župy a západného Hontu.
- Nadobúda zbierkové predmety v súlade so svojim odborným zameraním a špecializáciou.

2. NADOBÚDANIE ZBIERKOVÝCH PREDMETOV

Proces akvizície vychádza z platnej legislatívy podľa § 9 Zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/190 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a na základe Výnosu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 10. augusta 2015 č. MK-2544/2015-110/11648 o podrobnostiach vykonávania základných odborných činností v múzeách a galériách a o evidencii predmetov kultúrnej hodnoty. Múzeum nadobúda predmety kultúrnej hodnoty ako zbierkové predmety kúpou, darom, vlastným výskumom, prevodom správy či zámenou s iným múzeom alebo galériou.

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

Na akvizičnom procese sa podieľajú odborní pracovníci – kurátori, ktorí predkladajú návrhy na zaradenie predmetov kultúrnej hodnoty do zbierkového fondu múzea Komisii na tvorbu zbierok. Formu návrhov ako aj Organizačný a rokovací poriadok Komisie na tvorbu zbierok upravuje Smernica na ochranu a správu zbierkového fondu Tekovského múzea v Leviciach č. j. 101/2015 v článkoch I. a II.

3. CHARAKTERISTIKA MÚZEA

TM ako regionálne vlastivedné múzeum v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja spravuje rozsiahly zbierkový fond, ktorý obsahuje viac ako 130 tisíc zbierkových predmetov z oblasti prírodných vied, archeológie, histórie, ľudovej kultúry, umenia a numizmatiky. Súčasťou TM sú vysunuté expozície Vodný mlyn v Bohuniciach a Skalné obydlia v Brhlovciach. Základinu pre vznik Mestského múzea tvorila bohatá zbierka rodiny Nécsey, darovaná mestu Levice v rokoch 1927/28. Následne v priebehu 30. rokov začínajú do múzea pribúdať ďalšie predmety. Obdobie 2. sv. vojny prinieslo stagnáciu a povojnové roky opätovné roztriedenie a katalogizovanie zbierky. V priebehu 50. – 80. rokov 20. storočia sa múzeum viackrát sťahovalo, menilo svoj názov i právnu subjektivitu. Postupne sa z neho stáva odborná, vedecká a kultúrno-výchovná inštitúcia so stálym sídlom v areáli Levického hradu. Konceptia zbierkotvornej činnosti sa rovnako tak menila v priebehu rokov, v závislosti od priestorového vybavenia, personálneho obsadenia a financovania múzea. V priebehu 60. – 80. rokov sa systematicky budovala archeologická, národopisná no najmä prírodovedná zbierka, rovnako tak knižnica či fotoarchív. Veľké množstvo materiálu bolo získané záchranným i cieľovým výskumom, kúpou či darmi. V priebehu šesťdesiatich rokov sa zbierkový fond rozrástol o 100 tisíc kusov. Kvantitatívne hromadenie predmetov v minulosti (najmä spoločensko-vedné disciplíny) nerefletovalo priestorové kapacity objektov, v ktorých múzeum sídli, a preto je v súčasnosti nevyhnutné akvizičný plán zosúladiť s koncepciou ochrany zbierkového fondu múzea. Vzhľadom na priestorové obmedzenia depozitárov je nevyhnutné hľadať nové možnosti pre deponovanie zbierkových predmetov či zbierky väčších rozmerov, ako napr. historický i ľudový nábytok, početné archeologické nálezy či dermoplastické preparáty veľkých cicavcov.

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

---

4. ČLENENIE ZBIERKOVÉHO FONDU

4.1. História

Genéza

Základy historického fondu múzea boli položené v rokoch 1927 – 1939, kreovali sa zbierky cechy, historický nábytok, sklo a porcelán, listinný a fotografický materiál. Základina zbierky dokumentujúcej históriu lekárnictva v regióne bola položená vďaka daru a zberateľskej činnosti okresného lekárnika, RNDr. Ernesta Alta, v 70. rokoch 20. storočia. Vznik zbierky zbraní a výstroje bol podmienený otváraním vysunutých expozícií múzea, so zameraním na druhú svetovú vojnu v našom regióne. V rokoch 1974 – 1996 to bol Dom bojovej slávy v Kalnej nad Hronom, v rokoch 1978 – 1989 Sieň SNP v Devičanoch a v rokoch 1986 – 1994 Sieň revolučných tradícií obce a JRD V. I. Lenina v Žemberovciach. Enormná akvizičná činnosť nereflektovala priestorové kapacity objektov, ani koncepciu tvorby ucelených zbierok. Následkom čoho je historický fond bohato členený. K roku 2022 obsahuje viac ako 8500 zbierkových predmetov. Je bohato tematicky diferencovaný, obsahuje komplexné zbierky i veľké množstvo nezaraďeného materiálu. K systematicky budovaným zbierkam patria: historický nábytok, lekáreň, cechy a remeslá, zbrane, školstvo, požiarnictvo, sklo, porcelán a onyx, technika, listinný a fotografický materiál. Menšie celky tvoria: textilie a odevné súčiastky, staré tlače, tabak, jazdectvo, hodiny, hudba či šport.

Akvizičný plán

Hlavným cieľom je zamerať sa na systematické dopĺňanie jednotlivých špecifických zbierok s dôrazom na regionálny aspekt. Na základe vedeckého výskumu rozširovať už jestvujúce osobné a rodinné fondy zastúpené v zbierkovom fonde.

4.2. Národopis

Genéza

Národopisný zbierkový fond k roku 2022 obsahuje viac ako 13 000 zbierkových predmetov. Obsahuje najmä predmety materiálnej ľudovej kultúry, menšiu časť tvorí ľudové umenie a ľudová próza. Z materiálnej ľudovej kultúry sú v ňom zastúpené takmer všetky aspekty života vidieckeho a v menšej miere i mestského obyvateľstva nášho

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

---

regiónu. Najväčšie zastúpenie majú zbierky: hrnčiarske a kameninové výrobky, ľudový odev a textilie, poľnohospodárske náradie a pracovné nástroje, slama, prútie a šúpolie, ľudový šperk, ľudové umenie. Menšie celky tvorí zbierka kachlíc/tehál, náboženskej tlačie, fotografií, malých sakrálnych pamiatok či detských hračiek. Výskumná činnosť sa zameriava najmä na lokality Pukanec, Mochovce a obce čilejkárskeho a bátovského mikroregiónu.

Akvizičný plán

Základnou víziou akvizičnej činnosti etnografického fondu je zabezpečiť systematické rozširovanie fondu a dopĺňať už existujúce zbierky regionálneho charakteru s celospoločenským presahom. Aktuálny rozsah vyprofilovaných charakteristických častí fondu si nevyžaduje jeho rozširovanie, ale ich riadené dopĺňanie. Je potrebné prispôbiť akvizičnú činnosť podmienkam a stavu depozitárov, prípadne hľadať nové možnosti uchovávanía zbierkových predmetov.

4.3. Numizmatika

Genéza

Fond numizmatiky je rozsiahlou zbierkou mincí, bankoviek a medailí. Najstaršou a zároveň najhodnotnejšou kolekciou v zbierke je Keltský poklad, nájdený v Leviciach v 30. rokoch 20. storočia. Základy tohto fondu boli položené súčasne so vznikom múzea. Múzeum uchováva aj hromadné nálezy mincí z Bátoviec, Novej Dediny, Šaroviec, Ondrejoviec, Želiezoviec a Pukanca. Prehľad mincí používaných na našom území začína Štefanom I., cez mince a medaile habsburských panovníkov až po zavedenie eura. V zbierke sú zastúpené mince a bankovky z takmer všetkých európskych štátov a niekoľkými mincami sú zastúpené aj mimoeurópske štáty. Zbierka obsahuje viac ako 9400 kusov.

Akvizičný plán

Hlavným cieľom je systematické dopĺňanie jednotlivých kolekcí s bližším zameraním na zbierku stredovekých mincí (denárové a grošové obdobie) a zbierku medailí miestnej proveniencie. Nadobúdanie predmetov ako archeologických nálezov z výskumov realizovaných TM a participácia s Pamiatkovým úradom SR na nadobúdaní predmetov z výskumov realizovaných v rámci zberného regiónu múzea.

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

4.4. Archeológia

Genéza

Archeologická zbierka predstavuje len malú kolekciu, čo sa týka počtu. Základ tvoria predmety, ktoré boli darované v roku 1927 Jozefom Nécseym. Po 2. sv. vojne sa rozšírila zbierka predmetmi, ktoré pochádzali zo súkromnej zbierky Pavla Huljáka. V roku 1972 boli získané kúpou hodnotné materiály od Jozefa Faragóa. Archeologickú zbierku tvoria aj ucelené subfondy (Šarovce, Želiezovce, Santovka, Kukučínov, Levice) získané od Archeologického ústavu SAV v Nitre, s ktorým múzeum aktívne spolupracuje. Veľmi vzácnu kolekciu tvoria nálezy získané archeologickým výskumom Levického hradu. Zbierka uchováva viac ako 1300 kusov.

Akvizičný plán

Nakoľko TM v roku 2021 získalo oprávnenie na vykonávanie archeologických výskumov, jeho akvizičná činnosť sa zameria na nadobúdanie nálezov pochádzajúcich z realizovaných archeologických výskumov v rámci zberného regiónu múzea.

4.5. Umenie

Genéza

Fond umenia je počtom zbierkových predmetov malá, ale významom umeleckých diel pozoruhodná zbierka. Uchováva do 700 ks obrazov, grafičiek, kresieb, fotografií a sôch. Základinu položila zbierka Nécseyovcov vďaka obrazom, ktorých autorom bol syn Jozefa Nécseyho, Štefan Nécsey. V zbierke sa nachádzajú najmä diela autorov pochádzajúcich alebo tvorbou spojených s Levicami a ich okolím. K známejším menám patria napr. Helena Tabyová, Vojtech Laufer-Lévavári, Jozef Halász alebo Ondrej Lakos. K najvzácnejším dielam v zbierke patrí obraz Za frontom od medzinárodne uznávaného maliara Ladislava Mednyánszkého.

Akvizičný plán

Akvizície posledných rokov sa zameriavali predovšetkým na dokumentáciu výstavnej činnosti Galérie Jozefa Nécseyho so zameraním na regionálnych autorov. Zámerom pre nasledovné obdobie je pokračovať v nastolenom trende so systematickým rozširovaním kolekcii autorov regionálneho významu.

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

4.6. Iné

Genéza

Zbierka bola prijatá v roku 2007 ako ucelená kolekcia od jedného pôvodcu, obsahuje písomné dokumenty, odznaky a vlajky z histórie turistiky v regióne v počte 885 kusov.

Akvizičný plán

Nateraz sa nepredpokladá rozširovanie tohto fondu.

4.7. Prírodné vedy – botanika, zoológia (hydrobiológia, vertebratológia, entomológia, osteotológia), geológia (mineralógia, paleontológia)

Genéza

Významnou súčasťou zbierkového fondu sú prírodovedné zbierky. Dokumentujú mimoriadnu rozmanitosť prírody nielen v širšom okolí Levíc, ale na celom území Slovenska. Poskytujú veľké množstvo údajov potrebných pre jej ochranu. Prvé prírodovedné zbierky získavalo múzeum darmi a kúpou. Od druhej polovice 20. storočia prírodovedným výskumom v oblasti geológie, entomológie a botaniky. Najpočetnejšiu časť zbierok predstavujú bezpochyby entomologické kolekcie. Ich podstatnú časť tvoria zbierky blanokrídlavcov, chrobákov, vážok a motýľov. Nálezy viacerých druhov sú významné nielen z regionálneho ale i európskeho hľadiska. Mimoriadne dôležité sú aj botanické zbierky, ktorých najväčšiu časť tvoria botanické položky získané ako dokladový materiál výskumnej činnosti nášho zberného regiónu i rôznych častí Slovenska. Paleontologické, geologické a vertebratologické zbierky sú využívané predovšetkým na prezentačné účely. V súčasnosti TM spravuje prírodovedný fond počítajúcich viac ako 97 tisíc zbierkových predmetov.

Akvizičný plán

Prvoradé je naďalej získavanie zbierkových predmetov ako súčasť plnenia jednotlivých vedecko-výskumných úloh riešených v zbernom regióne múzea. Prírodné vedy pokrývajú územie Hronskej pahorkatiny, Hronskej nivy, Ipeľskej pahorkatiny, Ipeľskej nivy, južné časti Štiavnických vrchov a Pohronského Inovca i západné okraje Krupínskej planiny. Cennou súčasťou prírodovedných zbierok sa stáva i materiál získaný mimo zberného regiónu, predovšetkým ak bol výskum a zber materiálu súčasťou rozličných podujatí organizovaných inými inštitúciami (odborné semináre, konferencie,

Tekovské múzeum v Leviciach

Sv. Michala 40, 934 69 L e v i c e

---

tábory ochrancov prírody, participácia na projektoch a pod.). Dôležitou prioritou pre rozvoj prírodovedného zbierkového fondu je i získavanie materiálu od inštitúcií či fyzických osôb, ktoré vykonávali výskumnú a zberateľskú činnosť v zbernom regióne múzea. Ide predovšetkým o predmety a kolekcie vyžadujúce k ich získaniu osobitné vybavenie či špeciálne postupy.

TEKOVSKÉ MÚZEUM
V LEVICIACH
Sv. Michala 40
934 69 LEVICE

Mgr. Henrieta Baliová, PhD.
riaditeľka Tekovského múzea
v Leviciach